

MONUMENT VOOR *Moeke*

*Jarenlang toerde Gé
Reinders door het
land om op te treden
met plaatselijke
fanfarekorpsen. Nu
staat hij met twee
muzikanten op het
podium in de
ingetogen
voorstelling Helden.
Daarin vertelt hij
over het
verzetsverleden van
zijn moeder.
„Liedjes zijn een
veilige manier om
emoties te
onderzoeken.”*

DOOR CORINE VAN ZUTHEM
FOTO CHAREL VAN TENDELOO

Gé Reinders (57) heeft er net zijn middag-slaapje op zitten. In de auto van Hengelo naar Zwolle, na een optreden bij RTV Oost, liet de Limburger zich rijden door chauffeur Willem om zelf een dutje te kunnen doen. „Ik slaap 's middags altijd tussen 2 en 3. En ook straks ga ik nog even pitten voor de voorstelling. Dan zet Willem mijn opklapbedje klaar. Het is mijn grootste gave: ik kan altijd en overal slapen”, lacht hij. Even tevoren opende hij opgewekt de artiesteningang van het Odeon-theater in Zwolle, waar hij die avond optreedt. Knalroze overhemd, geblokte broek, brede grijs. „Hoi! Kom d'r in!” Vervolgens gaat hij voor in een wirwar van gangetjes die leiden naar zijn kleedkamer.

De ingetogen voorstelling Helden waarmee hij momenteel door het land toert is van een geheel andere orde dan zijn optredens met plaatselijke fanfarekorpsen en harmonieorkesten in de afgelopen jaren. Blaasmuziek werd een hit; er deden duizenden muzikanten uit

het hele land aan mee. Nu staat Gé Reinders met twee man op het podium. In Helden doet hij verslag van zijn zoektocht naar het onbesproken oorlogsverleden van zijn moeder. Aan de voorstelling ging een boek over dezelfde geschiedenis vooraf: *Het zakdoekje*. „Hoewel ik er nog jaren mee had kunnen doorgaan, dacht ik op een gegeven moment: ik stop met die blaasorkesten.” Hij schiet in de lach. „Volgens sommige mensen is dat zakelijk gezien niet zo'n goede beslissing, maar ik vind dat je je muziek nooit moet verkopen. Anders was ik me een schnabbelaar gaan voelen. Het was heerlijk om te doen, maar het werd tijd om voor een andere kant van mezelf te kiezen.” Aanleiding voor boek én voorstelling is het doosje dat hij jaren na de dood van zijn moeder op zolder vindt. Daarin zit een in de oorlog geborduurd zakdoekje met daarop de namen van de gevangenen en kampen waarin ze gezeten heeft. „Ik realiseerde me toen dat ik bijna niets wist van wat ze heeft meegemaakt. Mijn moeder was geen stille vrouw maar over de oorlog was ze zwijgzaam. Ik heb vaak geprobeerd er met haar over te praten, maar als ik ernaar vroeg begon ze te huilen.”

Reinders, de jongste van drie kinderen, besluit op zoek te gaan naar het verleden van zijn moeder, Grada van Horen. Hij brengt uren in oorlogsarchieven door, voert gesprekken met oud-verzetslieden en hoogbejaarde kampgenotes en verzamelt op een gegeven moment voldoende moed om in het spoor van 'Moeke' naar Dachau en Ravensbrück af te reizen. Gaandeweg reconstrueert hij het oorlogsverleden van zijn moeder en komt erachter dat ze actief was in het Limburgs verzet. „Moe bracht blaadjes rond en vervoerde spullen voor onderduikers en neergeschoten piloten. In mei 1944 werd ze tijdens een razzia opgepakt. Na een kort verblijf in de gevangenis van Roermond en kamp Vught

werd ze afgevoerd naar Ravensbrück en later naar Dachau. Zonder proces, aanklacht of verweer. We wisten dat ze het nodige had meegemaakt en dat ze soms nachtmerries over de oorlog had. Maar daarover zweeg ze.” Dat zwijgen drukte een enorm stempel op het gezinsleven, vertelt Reinders. „Vooral op 4 mei was het bij ons thuis afschuwelijk. Uitgerokend op die avond was die spannende stilte enorm voelbaar.”

„Moe wist wat ze had meegemaakt, maar omdat zij er nauwelijks over praatte konden wij in onze fantasie alle kanten op met haar verhaal. (...) Misschien is het ook wel moeilijker voor de kinderen dan voor de ouders. Je hebt het zelf niet meegemaakt, maar je voelt als kind dat je moeder eronder geleden heeft. Dat is ongrijpbaar. Geërfd leed hakt er misschien wel dieper in dan beleefd leed.”

(Uit: Het zakdoekje)

Reinders vertelt dat hij als puber enorme conflicten met zijn moeder heeft gehad. „Ik vond het thuis verschrikkelijk, wilde weg. Ik had lang het gevoel dat alles wat ik deed nooit goed genoeg was voor haar. Moe had altijd wel iets op me aan te merken. Ze vond het ook heel erg dat ik mijn studie psy-

chologie inruilde voor het conservatorium. 'Dao kins se toch neet van laeve?', riep ze dan.” Hij vervolgt: „Wij waren thuis met vijf individuen Het enige wat we met elkaar deelden was misschien wel onze eenzaamheid. Ach nou ja”, relativeert hij zijn eigen woor-

den meten, „ik sprak eens een psychiater en die zei: een ongelukkige jeugd is het beste wat je iemand kunt toewensen.” Hij lacht de ernst wederom weg. Zegt dan: „Wat we thuis wel goed konden was ruzie maken. Toen mijn vrouw voor het eerst bij ons kwam zei ze na afloop: wat een rare bedoening, jullie worden kwaad om niks! Nog steeds ben ik erg opvliegend”, zegt hij met een brede grijns. „Ik moet thuis vaak mijn verontschuldiging aanbieden” Ook Reinders zwijgt jarenlang over de oorlog. Hij weigert zelfs om naar 'het land van de Pruse' te gaan, ook al woont hij er nog geen acht kilometer vandaan. Maar als hij vanuit zijn woonplaats Roermond naar Twente wil afreizen om er op bezoek te gaan bij Herman Finkers, voert de routeplanner hem uitgerekend door Bad Bentheim. Uit die plaats, zo heeft hij tijdens zijn zoektocht ontdekt, komt de gewelddadige SD'er die zijn moeder heeft verhoord. Hij spreekt het kuuroord uit op z'n Engels: *Bad Bentheim*. Reinders rijdt met kloppend hart door de woon-

plaats van 'de beul van Maastricht' en doet dat met zo'n enorme vaart dat hij een maand later drie snelheidsovertredingen op zijn deurmat vindt. Later hoort hij dat de SD'er inmiddels in een bejaardenhuis is overleden. „Jammer. Hoe spannend ook, ik had de man graag willen spreken. Ik heb er vaak over gefantaseerd dat ik naar hem toe zou gaan.”

Na vijf jaar stopt hij met zijn zoektocht. Hij voltooit zijn boek en besluit er een voorstelling van te maken. „Ik kan nog twintig jaar doorzoeken, maar ik weet nu voldoende. Ik heb een beter beeld van Moe, ook al heb ik geen antwoord op al mijn vragen. Maar ik heb bij een beurse plek op mijn ziel woorden gezocht en gevonden. Dat geeft rust. Ik weet nu waarom Moeke soms deed zoals ze deed,

waarom ze niet over het verleden kon en wilde praten. Ze wilde ons en haarzelf beschermen. *Dóórdoon*, was haar motto. *Dóórgaan*.”

„Moe is in de oorlog niet langs de kant blijven staan om toe te kijken. Bovendien heeft ze nooit de aandacht gezocht met haar oorlogsgeschiedenis. Of Moe een held was weet ik niet, maar hoe meer ik te weten ben gekomen des te meer wil ik haar postuum toch een beetje op de borst kloppen.”

(Uit: Het zakdoekje)

Ook zijn broer en zus zijn blij dat hij de geschiedenis van hun moeder heeft uitgezocht. „Dat vind ik nog het allerleukste; het boek heeft ons dichter bij elkaar gebracht. Ze waren tot mijn grote verrassing ook op de première.”

Chaufeur Willem steekt zijn hoofd om de deur van de kleedkamer. De soundcheck is voltooid, de muzikanten en technici gaan een hapje eten. Willem vraagt waar hij het opklapbed moet neerzetten. „Doe maar hier, in de kleedkamer”, zegt Reinders. Maar eerst controleert hij op het podium de vele instrumenten die klaarstaan. „Je verwacht het misschien niet, maar Helden is een vrolijke voorstelling geworden. Ik breng een zwaar onderwerp, maar wel op

een lichte manier. Dat liedje *De Kaart van Kamp Vught* bijvoorbeeld. Dat begint in mineur met een beschrijving van de gevangenschap van mijn moeder, maar eindigt in majeur als een loflied op onze rechtstaat. Zelfs wat er nu met Wilders gebeurt is goed, dat die rechtbank gewraakt is. Dat zegt iets over de zorgvuldigheid van onze rechtstaat. Mijn moeder werd opgepakt en veroordeeld zonder proces. We mogen blij zijn dat die tijd voorbij is.”

Wat dat betreft, gaat hij verder, „is een liedje een veilige manier om emoties te onderzoeken. Als je erover kunt zingen, dan heeft het een handvat.”

Dan verstart het gezicht dat altijd lijkt te lachen een moment. „Ik heb een stuk of zes nummers geschreven die de voorstelling niet gehaald hebben. Die waren toch te emotioneel voor me. In twee daarvan kwam het woord Dachau voor. Als kind vond ik het al een rotwoord. Terwijl ik nu dus weet dat mijn moeder het in Ravensbrück veel zwaarder gehad heeft. Maar die zes letters zijn voor mij nog steeds te beladen om te kunnen zingen.”

Benieuwd naar de voorstelling? Op WWW.TWENTEUITEKUNST.NL staat de videoclip van het liedje *De Kaart van Kamp Vught*.

BIOGRAFIE

Gé Reinders

► 1953: geboren in Leeuwen

(Limburg)

- ▶ 1986: openingsact Pinkpop
- ▶ 1999: cd D'n Haof, met daarop het nummer Blaosmuziek
- ▶ 2005: cd en toernee Blaos mich nao hoes
- ▶ 2007: cd en toernee Blaos mich 't landj door. Op de cd spelen twaalf Nederlandse blaasorkesten mee, uit elke provincie één.
- ▶ 2008: Edison Music Award voor cd Blaos mich 't landj door
- ▶ 2010: presentatie boek Het zakdoekje (uitgeverij Nijgh & Van Ditmar; ISBN 978 90 388 9357 0; prijs 17,95 euro)
- ▶ 2010/2011: voorstelling Helden, samen met Lucas Beukers (contrabas) en Pieter Klaassen (gitaar)

WAAR TE ZIEN

Helden

Zaterdag 30 oktober, Theater De Storm Winterswijk, 20.15 uur.

Later

Do. 20 januari, Schouwburg

Lochem, 20.00 uur

Za. 12 maart, Hof88 Almelo,

20.15 uur

Meer informatie?

▶ www.hetzakdoekje.nl

'IK HEB BIJ EEN
BEURSE PLEK OP
MIJN ZIEL
WOORDEN
GEZOCHT EN
GEVONDEN'

Gé Reinders

MONUMENT
VOOR